

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเครือข่ายพลังเยาวชนตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม*

Cooperative Communication for Building Youth Awareness Network on Environmental Issues

Article History

Received: March 12, 2022

Revised: June 14, 2022

Accepted: June 15, 2022

อาชวิษฐ์ กฤษณสุวรรณ
Aachavit Krishnasuvanna

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเป็นผลงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เกิดขึ้นจากการทำความร่วมมือกับทางกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ในการที่จะช่วยขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อมในมิติที่หลากหลาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยกระทำควบคู่ไปกับการถอดองค์ความรู้จากกระบวนการค่าย

ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมช่วยขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม และเกิดเครือข่ายพลังเยาวชนตระหนักรู้ในปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมค่าย ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และพร้อมที่จะขับเคลื่อนประเด็นที่สนใจในหลากหลายบริบท ได้แก่ 1) ประเด็นเรื่องปัญหาขยะ 2) ประเด็นเรื่องมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการทำการเกษตร 3) ประเด็นนิเวศทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง 4) ประเด็นเรื่องพลังงานที่มีทั้งการประหยัดพลังงาน และการใช้พลังงานทดแทน และ 5) ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เยาวชน การสร้างเครือข่าย

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

School of Communication Arts, Bangkok University

E-mail: aachavit.k@bu.ac.th

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับเยาวชนเพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายพลังเยาวชนตระหนักรู้” ได้รับทุนวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เมื่อปีพุทธศักราช 2561

Abstract

This participatory action research is a joint project between Thailand Science Research and Innovation (TSRI) and the Department of Environmental Quality Promotion (DEQP). The work aims to create participatory communication among new generations on a wide range of environmental issues. The data collection was done through documentary research and from related individuals along with knowledge capturing from camp activities.

The study shows that participatory communication can drive environmental issues among youths and create their network in raising environmental concerns especially on climate change. Through camp participation, skills and potentials on different social movement issues are developed. Those issues are 1) garbage problem, 2) agricultural air pollution, 3) impact of coastal fisheries on marine ecosystem, 4) energy saving and alternative energy, and 5) impact of climate change on agriculture and the lives of community.

Keywords: Participatory Communication, Climate change, Youth, Networking

บทนำ

โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) ร่วมกับการอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization: WMO) ได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1988 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพื่อเตรียมมาตรการและกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยในปี ค.ศ. 1990 IPCC ได้จัดทำรายงานที่มีข้อสรุปยืนยันว่ากิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศจริง ประกอบกับในปีนั้นได้มีการจัดการประชุม Second World Climate Conference ขึ้น จึงทำให้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนานาประเทศ (The Energy Policy and Planning Office (EPPO), Ministry of Energy, 2016)

ดังนั้น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยประสานงานหลักระดับประเทศ (national focal point) สำหรับปฏิบัติการเสริมพลังรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (action for climate empowerment) มีหน้าที่และบทบาทหลักในการประสานความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึก ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญของประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ประชาชน

ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เล็งเห็นและให้ความสำคัญต่อประเด็นงานวิจัยในด้านของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพของประชาชน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนผ่านงานวิจัยจากนักวิชาการที่มากด้วยศาสตร์ความรู้เฉพาะทาง โดยนำแนวคิดการมีส่วนร่วมซึ่งถือเป็นกระบวนการชุดความรู้ที่มีอยู่ ให้ถูกสื่อสารและเผยแพร่ออกไปทั้งในระดับประเทศไปสู่ระดับสากลผ่านคนรุ่นใหม่ที่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะความเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การวิจัยนี้เกิดจากการทำความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กับทางกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ในการที่จะช่วยขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อมในมิติที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นในการคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสมัยที่ 24 หรือ Conference of the Parties (COP) และเกิดเครือข่ายพลังเยาวชนที่ตระหนักรู้ในปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ดังนั้น การทำความร่วมมือกันระหว่าง 2 ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะสามารถนำผลลัพธ์จากการวิจัยที่เป็นพันธกิจหลักของ สกสว. ในการพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนักรู้ด้านการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศไปพัฒนาและปรับใช้ เพื่อเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันในด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึง บทบาทสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ในการดูแล รักษา และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยมีภารกิจหลักในการสร้างความยั่งยืนให้แก่ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการพัฒนาพลเมืองใน สังคมไทยให้มีจิตสำนึก และพร้อมมีส่วนร่วมดูแล รักษา พื้นฟู และใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน นำไปสู่การประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจภายใต้เงื่อนไข ของอนุสัญญาฯ และก่อให้เกิดข้อตกลงต่างๆ ในการ ประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Conference of Parties: COP) ขึ้นเพื่อการเจรจากำหนดข้อตกลงต่างๆ ร่วมกัน ในกลุ่มประเทศสมาชิก โดยมีจุดประสงค์เพื่อกำหนดแนวทาง การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดร่วมกัน โดยคำนึงถึง ศักยภาพและสถานการณ์ของแต่ละประเทศภายใต้กรอบ อนุสัญญาฯ ซึ่งจะมีการประชุมนานาชาติว่าด้วยการแก้ไข ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

อย่างไรก็ตาม การสร้างหรือการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ ต้องผ่านการอบรมบ่มเพาะมาพอสมควร ทั้งจากการเรียนรู้ และความสนใจของตนเอง การเรียนการสอน โดยคนหรือ สังคมรอบข้างเป็นสิ่งสำคัญที่จะค้นหาความเป็นตัวตนทาง ด้านสิ่งแวดล้อม เพราะในปัจจุบันหากพูดถึงรูปแบบการเรียน การสอน หรือรายวิชาที่เน้นหรือสะท้อนปัญหาสังคมทางด้าน สิ่งแวดล้อมนั้น หากไม่ใช้การเรียนในสาขาหลักแล้วนั้น วิชาที่ ให้องค์ความรู้เหล่านี้อาจถูกลดทอนลงไม่มากนักน้อย หรืออาจ จะไม่เน้นเลยก็ได้ หากแต่การสร้างกลุ่มหรือสร้างความเข้มแข็ง ของเครือข่ายนักอนุรักษ์หรือพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในสถาบัน การศึกษา อาจมาในรูปแบบของชมรมกลุ่มก้อนที่ถูกจัดตั้ง ขึ้นมาเฉพาะกิจ และทำงานตามกรอบตามเกณฑ์ของ งบประมาณที่ถูกจัดสรรอย่างจำกัด อีกทั้งลักษณะ การดำเนินงานที่จัดตั้งยังมีข้อจำกัดทั้งระยะทางและพื้นที่ ส่งผลให้เรื่องราวทางด้านสิ่งแวดล้อมมักเป็นเรื่องเดิมที่พูดถึง บ่อยครั้ง แต่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคน หรือ สร้างความตระหนักได้มากนัก โดยอาจมองเป็นเรื่องไกลตัว แต่ความเป็นจริงแล้วปัญหาเพียงน้อยนิดของสิ่งแวดล้อม อาจนำไปสู่ปัญหาระดับสากลที่ในหลายประเทศทั่วโลก ตระหนักเช่นเดียวกัน เพราะสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลง ของอุณหภูมิและสภาพอากาศที่เกิดขึ้นในและต่างประเทศ ถือเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อห่วงโซ่

อาหาร ความเป็นอยู่ หรือแม้แต่ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่คาดไม่ถึง เช่น แผ่นดินไหว อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2560-2564 ว่าด้วย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภัยธรรมชาติ และ อนุรักษ์รูปแบบใหม่ มีความผันผวนและรุนแรง ส่งผลต่อ การดำรงชีวิต การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยาย การผลิตและการขยายพื้นที่ที่อยู่อาศัย โดยเป็นปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งที่ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ไม่สมดุล ส่งผลกระทบต่อ ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศที่สำคัญ และทำให้ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาภัยธรรมชาติที่มี ความรุนแรงขึ้นและมีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีความเสี่ยงในการขาดแคลน น้ำ และมีปัญหามลพิษเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2557 มีขยะมูลฝอยเฉลี่ยต่อคนเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ การจัดการขยะอย่างถูกต้องทำได้จำกัด ส่งผลให้เกิดขยะ ตกค้าง สารปนเปื้อนในแหล่งน้ำ และมลพิษในอากาศ ในน้ำ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ในการนี้ เด็กและ เยาวชนต้องมีความรู้และสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว รวมทั้งภาครัฐต้องมีกลไกรองรับในการบริหารจัดการ ความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว อย่างจริงจัง (Child and Youth Development Committee of Thailand, 2018)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของเรื่อง สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นปัญหา ระดับโลกที่มีกรอบแนวทางเชิงนโยบายหรือยุทธศาสตร์ ที่พร้อมจะขับเคลื่อนในบริบทของแต่ละประเทศ หากแต่ ขาดการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ กระบวนการ และวิธีการสื่อสาร ให้เยาวชนได้รับรู้ถึงผลกระทบโดยตรงในอนาคต อีกทั้ง จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาในเรื่องสิ่งแวดล้อมกับ เยาวชนมีจำนวนค่อนข้างน้อย โดยส่วนมากจะเน้น กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในเชิงพัฒนาชุมชน แหล่งท่องเที่ยว หรือขับเคลื่อนผ่านภาคประชาสังคมในเชิง นโยบาย ไม่มียุทธศาสตร์หรือหน่วยงานหรือองค์กรที่มาขับเคลื่อน พลัງเยาวชน เพราะฉะนั้น การสร้างกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นตัวแทนหรือผู้นำทางความคิดเพื่อเปลี่ยนแปลง สังคมทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงเพื่อเป็นกระบอกเสียง ในการสื่อสาร/ขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลซึ่งถือว่าเป็นช่องทางที่สามารถ เผยแพร่แนวความคิดและทัศนคติของคนรุ่นใหม่ในการรณรงค์

ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาทักษะแบบรูปรอบ เพื่อสร้างนักคิดและนักปฏิบัติไปพร้อมกัน ถือเป็นการพัฒนา กระบวนการคิดไปสู่ผลลัพธ์ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จากการลงมือปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นำไปสู่ ตัวแทนในระดับประเทศที่สามารถคิดและลงมือปฏิบัติได้จริง อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการฝึกทักษะด้านการสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทั้งด้านการพูดนำเสนอ การผลิต สื่อ ตลอดจนการสร้างและบริหารเนื้อหาเชิงประเด็น รวมไปถึง การสร้างตัวตนที่ชัดเจนทางด้านสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อสร้างเครือข่ายและปลูกแนวคิดจิตสำนึกคนรุ่นใหม่ พัฒนาสู่ผู้นำทางความคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมผ่าน กระบวนการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ ตระหนักถึงภาวะวิกฤติทางด้านสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ ระดับสากลทั้งในปัจจุบันและอนาคต

บทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้าง เครือข่ายพลังเยาวชนตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีแนวคิด ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานโครงการวิจัย 3 แนวคิดด้วยกัน คือ 1. แนวคิดเรื่องสื่อค่าย 2. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน และ 3. แนวคิดการมีส่วนร่วม

1. สื่อค่ายในฐานะเครื่องมือในการสื่อสาร

สื่อค่ายหรือสื่อกิจกรรม ถือเป็นขั้นตอนกระบวนการ ที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นในระบบการศึกษา ในชั้นเรียน หรือกิจกรรมนอกห้องเรียน โดยช่วยส่งเสริมทักษะ ชีวิต (soft skills) และพัฒนาสู่ทักษะเฉพาะด้านหรือทักษะ วิชาชีพ (professional skills) การสร้างสรรค์กระบวนการ หรือเทคนิคการออกแบบกิจกรรมในค่ายนั้น มีหลากหลาย รูปแบบที่อาจปฏิบัติสลับเนื่องกันมา ตัวอย่างเช่น กิจกรรม ค่ายลูกเสือหรือค่ายสันทนาการ หากแต่กระบวนการเหล่านี้ มักถูกนำมาใช้ในบริบทที่แตกต่างขึ้นอยู่กับกิจกรรม หรือ กลุ่มเป้าหมาย หรือแม้แต่ทิศทางของโครงการ ซึ่งไม่มี ลักษณะหรือข้อจำกัดที่ตายตัว โดยสามารถออกแบบได้ตาม กระบวนการที่เหมาะสม

Kaewchindoung (2018) ได้แบ่งประเภทของ กิจกรรมในค่าย โดยมองว่ากิจกรรมต่างๆ นับเป็นหัวใจสำคัญ ที่สุดที่จะกระตุ้นให้ชาวค่ายเกิดการเรียนรู้ มีความประทับใจ

และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ โดยได้วิเคราะห์กิจกรรม วิชาการว่าสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ แต่ควรเป็น กิจกรรมที่แตกต่างจากการเรียนในหลักสูตรปกติ กล่าวคือ กิจกรรมมีความน่าสนใจ สนุก ทำทาย มีความอิสระทาง ความคิด เปิดโอกาสให้ปฏิบัติมากที่สุด และผู้เข้าค่ายทุกคน ได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ซึ่งมีลักษณะ ที่สำคัญ ดังนี้

1.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติ ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

1.2 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เข้าค่าย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ สนุกสนานกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.3 เน้นการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิต เป็นเรื่องราวที่เป็นปัญหาสำคัญของสังคม ในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ทุกคนควร รับรู้ถึงความรุนแรงของปัญหา และร่วมมือกันหาทางแก้ไข โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และใช้ภูมิปัญญาในชุมชนเป็น ครูผู้สอน

1.4 เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าค่ายมีโอกาสใช้ความคิดของ ตนเองอย่างอิสระ และได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ ด้วยตนเอง

1.5 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยนอกจากผู้เข้าค่ายจะได้รับความรู้และความสนุกสนาน แล้ว ควรจะส่งเสริมให้ผู้เข้าค่ายมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จัก คิดและสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันได้

1.6 ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นแหล่งค้นคว้า และ เป็นห้องสมุดธรรมชาติที่มีคุณค่า ทำให้เกิดการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรง ผู้เข้าค่ายแสวงหาคำตอบจากการสังเกต สัมผัส รับรู้เกิดความเข้าใจ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีความหมาย นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ข้อสรุปที่จดจำได้ดีและคงทน โดยเฉพาะหากเป็นสิ่งที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง โดยมี กิจกรรม/ใบงานมอบหมายให้แต่ละคนหรือกลุ่มย่อยไปค้นหา คำตอบ

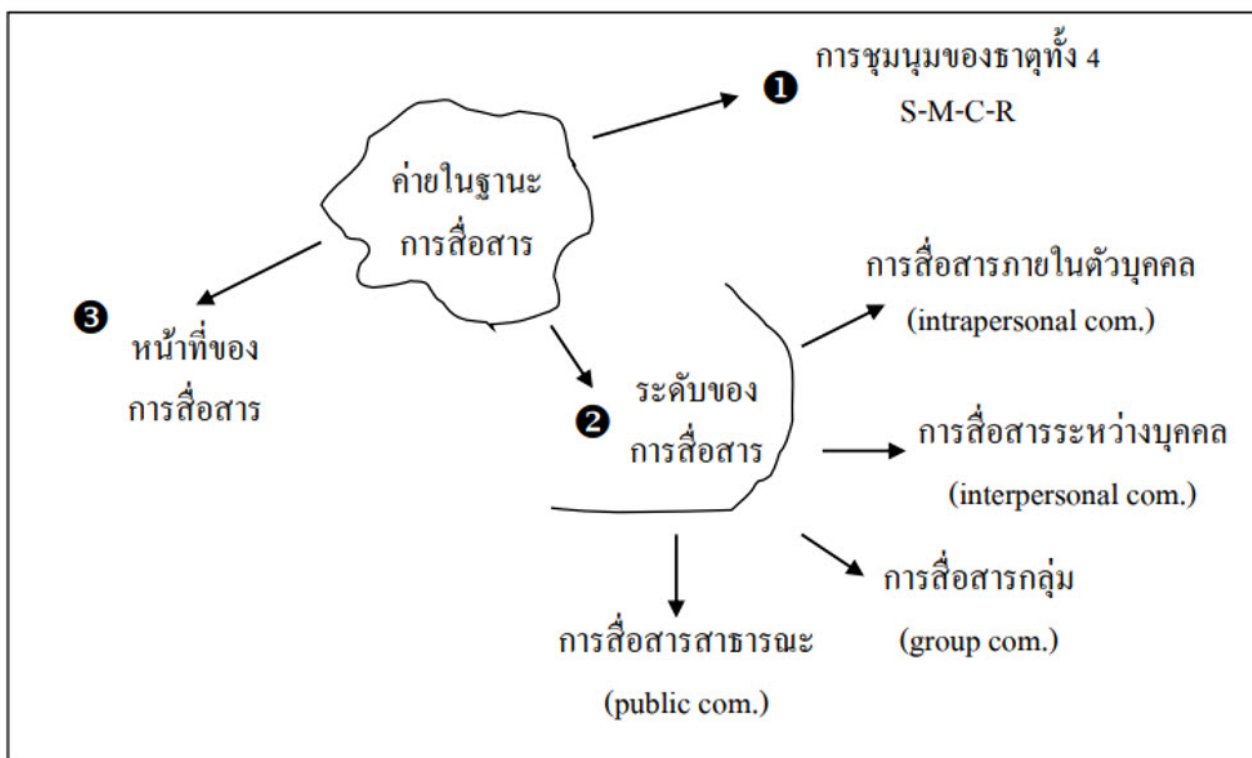
1.7 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการที่เป็น ประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิต

1.8 มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม ด้วยวิธีที่ หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง

ในการจัดค่ายแบบต่างๆ นักนิเทศศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงสื่อให้เป็นสาร โดยในโครงการวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับเยาวชนด้วยการสร้างเครือข่ายพลังเยาวชนตระหนักรู้ ใช้กระบวนการพัฒนานักสื่อสารสิ่งแวดล้อมโดยการใช้กระบวนการจัดค่ายเยาวชน การใช้ค่ายในครั้งนี้จึงเป็นการใช้รูปแบบการสื่อสารประเภทหนึ่ง โดยสามารถแจกแจงกระบวนการสื่อสารของค่ายเยาวชนออกได้ดังนี้ (Kaewthep, 2009)

สำหรับค่ายในฐานะการสื่อสาร ในทางนิเทศศาสตร์เมื่อใดที่มีการชุมนุมขององค์ประกอบทั้งสี่ คือ ผู้ส่งสาร (sender) เนื้อหาสาร (message) ช่องทางการสื่อสาร (channel) และผู้รับสาร (receiver) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า SMCR ขึ้นมาเมื่อนั้นก็จะเกิดการสื่อสารขึ้นมา จากการที่เราจัดกิจกรรมค่ายในแต่ละครั้ง จะมีองค์ประกอบการสื่อสารทั้งสี่อย่างมาชุมนุมกันอย่างครบถ้วน ซึ่งก็คือ ผู้ส่งสาร คือ

ทีมงานที่จัดค่าย ผู้รับสาร คือ เด็กเยาวชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกค่าย เนื้อหาที่ทำการสื่อสาร คือ กิจกรรมต่างๆ ของค่าย หรืออาจจะหมายถึง เนื้อหาความรู้ที่วิทยากรนำมาบรรยาย และช่องทางการสื่อสาร ก็คือ สถานที่จัดค่ายรวมถึงสื่อประเภทต่างๆ เมื่อพิจารณาตั้งนี้แล้ว ในการจัดกิจกรรมค่ายแต่ละครั้ง จะมีองค์ประกอบของการสื่อสารทั้งสี่มาชุมนุมกันอย่างครบถ้วน จึงถือได้ว่า การจัดกิจกรรมค่ายเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยระดับการสื่อสาร โดยในกระบวนการจัดกิจกรรมค่ายจะเกิดระดับของการสื่อสารขึ้นในหลายระดับด้วยกัน ได้แก่ การสื่อสารภายในบุคคล (intrapersonal communication) ที่อาจเป็นการพูดคุยกับตนเอง (self-talk, self-dialogue, inner speech) ระดับการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) และระดับการสื่อสารภายในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มเล็ก (small group communication)

ภาพที่ 1 ระดับการสื่อสารในงานค่ายเยาวชน

นอกจากนี้ Kaewchindoung (2018) พบว่า การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนสิ่งแวดล้อมในรายวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อบูรณาการบริการวิชาการแก่ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังเป็น

การตอบสนองการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดผ่านการลงมือปฏิบัติ คิดแก้ปัญหาและริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกดำเนินโครงการในสถานการณ์จริงครบตามกระบวนการจัดทำโครงการตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ และยึดแนวทางการจัด

การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้โดยตรง (active learning) ได้มีโอกาสดึงศักยภาพในตัวบุคคลมาใช้ได้อย่างเต็มที่ มีโอกาสได้ฝึกคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งได้มีโอกาสฝึกการทำงานเป็นทีม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ฝึกการเป็นสมาชิกที่ดีของทีม และฝึกการมีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม อันเป็นการหล่อหลอมเยาวชนให้มีความเสียสละ รับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และสามารถนำประสบการณ์จากการฝึกดังกล่าวไปใช้ในการทำงานในอนาคตได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

เด็กและเยาวชนที่เกิดในยุคต่างกันจะเติบโตมาในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน สำหรับเด็กและเยาวชนจัดอยู่ใน 3 กลุ่ม คือ 1) เจเนอเรชันวาย (Generation Y) คือ เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 โดยจะมีความคิดสร้างสรรค์คุ้นเคยกับเทคโนโลยี มีความมุ่งมั่นและทำงานเป็นทีม 2) เจเนอเรชันแซด (Generation Z) เกิดในช่วง พ.ศ. 2540-2552 เกิดและเติบโตมาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อม และ 3) เจเนอเรชันแอลฟา (Generation Alpha) เกิดในช่วง พ.ศ. 2553 ขึ้นไป เด็กและเยาวชนรุ่นนี้เกิดและเติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีเป็นกลุ่มที่ถูกเรียกว่า “Digital Natives” ทั้งนี้ พบว่า เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ปัจจุบันส่งผลต่อวิถีชีวิตและการเรียนรู้ของคนทุกเจเนอเรชัน โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 ได้กำหนดความหมายว่า “เยาวชน คือ บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี” (Child and Youth Development Committee of Thailand, 2018)

ดังนั้น ถ้าเยาวชนสามารถรวมตัวกันในลักษณะของกลุ่มเยาวชนได้ จะทำให้เกิดศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยสามารถสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ เยาวชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ โดยมีบทบาทต่อตนเอง บทบาทต่อผู้อื่น บทบาทต่อสังคม บทบาทต่อสถาบันชาติ และบทบาทต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ เยาวชนเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งตามธรรมชาติของเยาวชนจะง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสที่เกิดขึ้นรอบตัว และส่งผลถึง

พัฒนาการในอนาคต ฉะนั้น เยาวชนจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีศักยภาพในการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ต้องอยู่คู่การดำรงชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้น ถ้าเยาวชนให้ความสำคัญและรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จะเป็นการช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ถูกทางและมีความยั่งยืนต่อไป

นอกจากนี้ Jiramtorn, Kongkate, Jamjumrus, Baoneard, and Siri Wong (2016) ศึกษาพบว่า นักเรียนชายรักชาย โรงเรียนทวิธาภิเศก กรุงเทพมหานคร ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้ 1) เป็นหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อช่วยเหลือสังคม 2) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 3) การมีจิตอาสา 4) การออกค่ายช่วยเหลือชุมชน และ 5) การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ โดยให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก โดยมีที่มาจากโรงเรียนเป็นแรงสนับสนุนหนึ่งที่หล่อหลอมและผลักดันในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จนเกิดจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม นำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีและเป็นอนาคตสำคัญที่จะพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป และรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชายรักชาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) จิตอาสา และ 2) การบริจาคเพื่อการกุศล โดยนักเรียนชายรักชายได้เลือกทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ใช้จิตอาสาจากแรงกายแรงใจช่วยเหลือชุมชนเป็นอันดับที่หนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่ใช้เงินทุน และอันดับที่สองคือ การบริจาคเพื่อการกุศล ตามลำดับ

3. แนวคิดการมีส่วนร่วม

การสื่อสาร (communication) เป็นพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ การสื่อสารเป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมืองทุกชนิด โดยมนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง และอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกันกับผู้คนในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสื่อสาร คือ การที่มนุษย์พยายามที่จะแลกเปลี่ยน (share) ข้อมูลข่าวสาร (information) ความคิด (idea) และทัศนคติ (attitude)

(Sujar, 2019) นอกจากนี้ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสารแตกต่างจากการสื่อสารเพื่อการพัฒนา โดยเชื่อว่าผู้รับสารไม่ใช่ผู้ที่ไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับเนื้อหาที่สื่อสาร หากแต่ความรู้ที่ผู้รับสารมีอาจจะเป็นความรู้ที่แตกต่างจากสิ่งที่ผู้ส่งสารคาดคิดไว้ ซึ่งผลการศึกษากระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมภายในชุมชนต้นเปา พบว่าผู้รับสารหรือชาวบ้านในชุมชนมีความรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่สามารถจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้วยตนเอง โดยชาวบ้านในชุมชนรู้จักชุมชนของตนเองดี ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ ความคิดเห็น หรือมุมมองที่แตกต่างจากแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของผู้ส่งสารอย่างเทศบาลเมืองต้นเปา ซึ่งในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในชุมชนต้นเปา เทศบาลเมืองต้นเปาได้เปิดโอกาสและสร้างเวทีให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีโอกาสในการแสดงทัศนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนต้นเปา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนประสบผลสำเร็จ

Tufte and Mefaloputlos (2009) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของกระบวนการในการพัฒนาโครงการ เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาโครงการที่กระทำร่วมกันขององค์กรในระดับนานาชาติ จนนำไปสู่การพัฒนาภาคประชาสังคม ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสำรวจ คือ การสำรวจหาปัญหาในพื้นที่ที่จะพัฒนาเพื่อระบุที่มาของปัญหาได้ถูกต้อง ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมร่วมกันในกระบวนการ โดยการสำรวจพื้นที่โดยรอบของปัญหาอาจรวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วก่อนหน้านี้ ความรู้ของบุคคลหรือชุมชน และทัศนคติที่มีผลต่อนโยบาย ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจะเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จิตวิญญาณ เพศ และอื่นๆ ขั้นตอนต่อมา คือ การออกแบบ โดยการกำหนดกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยการมีส่วนร่วมจะช่วยให้เข้าถึงความปลอดภัยของผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ และเป็นข้อมูลมัดกับชุมชนที่เกี่ยวข้องด้วยลักษณะการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมกับคนในพื้นที่หรือในท้องถิ่น กับจุดมุ่งหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มทั้งเนื้อหาจากคำแนะนำของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม จากนั้น คือ ขั้นตอนการดำเนินการ คือ การดำเนินงานที่มีการวางแผนร่วมมือกัน ด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์หรือผลที่ได้จากการดำเนินงานอย่างยั่งยืน และสุดท้าย คือ ขั้นตอนการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมจะต้องมั่นใจว่าผลที่ได้นั้นจะสามารถเปลี่ยนแนวคิด การดำเนินงาน และการกระทำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ที่แสดงออกถึง

ความตั้งใจร่วมกันที่จะร่วมประเมนผล เพราะผลจากการประเมินจะเป็นไปตามตัวชี้วัดหรือเครื่องมือวัดที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องนั้น ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้น

นอกจากนี้ Puksawadde (2021) ได้ให้มุมมองว่ากระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพการแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจทุกขั้นตอน โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับข้อมูล ข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ และการติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตนเอง หลักของการมีส่วนร่วมในมิติการพัฒนาสามารถกระทำได้ 4 ลักษณะคือ 1) การมีส่วนร่วมเชิงการกระทำ 2) การมีส่วนร่วมเชิงงบประมาณ 3) การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ และ 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้น การมีส่วนร่วมในมิติการสื่อสาร คือ การเข้าถึงสื่อ หรือช่องทางการสื่อสารโดยสื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและบริหารจัดการใช้สื่อด้วยตนเอง เช่น ออกแบบสื่อโดยรวมตั้งแต่กระบวนการคิดริเริ่ม การเสนอความเห็น การวางแผนผลิตและประเมินผล เป็นต้น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างเป็นระบบ และเป็นการสนับสนุนการสร้างคุณค่าของประชาชนและชุมชน ประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output)

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีระดับการรับรู้ถึงปัญหา หาวิธีการและแนวทางแก้ไขปัญหา โดยต้องร่วมกันคิด ตัดสินใจ และวางแผน ตลอดจนถึงการปฏิบัติตามกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และมีการติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบงานทั้งระบบ ในการนี้กระบวนการวิจัยมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยในระดับต่างๆ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการวิจัย จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารที่มีวิธีทำให้ผู้ถูกวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยในลักษณะต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลหรือการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาในมิติต่างๆ อย่างแท้จริง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ได้ออกแบบเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

เก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร (documentary research) และการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงาน ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย และผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น ที่กระทำควบคู่กับการถอดองค์ความรู้ และดัดแปลงข้อมูล เพื่อให้อยู่ในรูปแบบเหมาะกับการสื่อสาร ทั้งนี้ เพราะมี เป้าหมายสำคัญในการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการฝึกทักษะ ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน นำไปสู่การสร้าง เครือข่ายและปลูกแนวคิดจิตสำนึกคนรุ่นใหม่ พัฒนาสู่ผู้นำ ทางความคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมผ่านกระบวนการคิด เพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และตระหนักถึงภาวะ วิกฤติทางด้านสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ และระดับสากล ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อค้นหาตัวแทนเยาวชนไปสู่เวที ระดับนานาชาติในการประชุมนานาชาติว่าด้วยการแก้ไข ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันได้แก่ COP ที่จัดขึ้นเพื่อการเจรจาข้อตกลงต่างๆ ร่วมกันของทุกประเทศ โดยการประชุม COP ยังสามารถแบ่งเป็นการประชุมของ คณะทำงานเฉพาะกิจด้านการกำหนดความร่วมมือระยะยาว Ad-hoc Working Group on Long-term Cooperative Action: AWG-LCA เพื่อการเจรจาทิศทางข้อตกลง ระยะยาว โดยเฉพาะมาตรการเพื่อการลดก๊าซเรือนกระจก และมีเวทีสำหรับเยาวชนในแต่ละประเทศได้แลกเปลี่ยนกัน ในการประชุม

จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพรวมของกิจกรรมและ เอกสารข้อมูลการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของกรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการกับเยาวชนเครือข่าย ที่ผ่านมา ในระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559 เพื่อทบทวนให้เห็นถึงการทำงานของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เพื่อนำมาปรับกระบวนการ ของกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และนำข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของ ผลงานของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยมาวิเคราะห์ให้เห็นถึง ประเด็นสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มเยาวชนให้ความสนใจและ สนใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการเปิดรับสมัครผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยที่กลุ่ม เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมาจากหลากหลายสาขาวิชา ทั้งวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เพื่อนำข้อมูล มาทำการประมวลผลสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้ ด้วยวิธีการวิเคราะห์จากการวางแผนการทดลอง (experimental design) ผ่านสื่อค่ายหรือสื่อกิจกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์ร่วมกันและนำเสนอ

ผลการวิจัยในเชิงพรรณนา เพื่อให้เห็นต้นแบบความสำเร็จ ของการสื่อสารสิ่งแวดล้อมผ่านแนวคิดและมุมมองของ คนรุ่นใหม่ ผ่านการใช้สื่อในยุคดิจิทัลในการสร้างตัวตน และเผยแพร่องค์ความรู้แล้วสื่อสารไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มต่างๆ คือ นักวิจัย สื่อมวลชน และประชาชน เพื่อให้เกิด การรับรู้ ความเข้าใจซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดทิศทางของ การดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไปให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดย กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โครงการ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ วิทยากร (ชุดกระตุ้นประเด็น) เช่น คุณพลอยไพลิน เกษมสุข และคุณสุวิน จาวลา (กลุ่ม มือเย็นเมืองเย็น) คุณศุภวรรณ ชนะสงคราม จากโครงการ “อาหารปันรัก: ตลาดอาหารสำหรับผู้รักสุขภาพ” คุณกฤษฎี เจริญสวัสดิ์ ผู้สร้างสรรค์ผลงาน “มนุษย์กับธรรมชาติมิติ ความสัมพันธ์ผ่านเลนส์” คุณชูเกียรติ เวสารัชชพงศ์ เจ้าของ ธุรกิจ “สวรรค์บนดิน ฟาร์ม แอนด์ โฮมสเตย์” เชียงราย นักสื่อสารสาธารณะจากรายการ Backpack Journalist คุณภัทรภรณ์ ศรีทองแท้ คุณรัฐโรจน์ จิตรพนา คุณณัฏสร พงษ์พรหม จากกลุ่มเรียนรู้บางพลี คุณวัชรพล นาคเกษม จากกลุ่มโง่งาง เป็นต้น วิทยากร (ชุดพัฒนาทักษะ) เช่น ดร.สวิดา ดิถียนต์ คุณดนยา ทรัพย์ยิ่ง และ ดร.หทัยทิพย์ จิระจันทร์ เป็นต้น ประกอบไปด้วยผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 29 คน จาก สถาบันการศึกษา 12 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัย รามคำแหง มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม นอกจากนี้ ยังมีตัวแทน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ในโครงการ เช่น อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร โรงเรียนเทศบาลบ้านบ่อฝ้าย ธนาคารปุมา (ชุมชนบางไทร ย้อย) โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะคู โรงงานผลิตกล้วยตากจิราพร (บริษัท จิราพร ฟู้ด จำกัด) วงษ์พาณิชย์ สำนักงานใหญ่ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูล มาประกอบการดำเนินงานตามสัดส่วนต่างๆ ได้แก่ การถอด บทเรียนองค์ความรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่อประเด็นสิ่งแวดล้อม ที่สนใจ

อย่างไรก็ตาม ในการสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรมเพื่อ สร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม ในหลากหลายมิติ เพื่อให้เห็นถึงความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนที่มีความหลากหลายทางศาสตร์วิชาความรู้ และบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง คือ

การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 (training camp) ฝึกทักษะทางด้านการสื่อสาร บุคลิกภาพ การแสดงออกในที่สาธารณะ ศิลปะการเล่าเรื่อง การถ่ายทำและตัดต่อภาพเคลื่อนไหวผ่านโทรศัพท์มือถือ พร้อมให้โจทย์เพื่อพัฒนาผลงานสร้างสรรค์

การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 (pitching camp) สร้างแรงบันดาลใจ และนำเสนอผลงานสร้างสรรค์

การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 3 (sightseeing camp) ฝึกทักษะทางด้านการคิดเชิงวิพากษ์ และทักษะความเป็นผู้นำทางด้านการขับเคลื่อนประเด็นสังคมทางด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัย

กระบวนการวิจัยใช้วิธีการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการลงพื้นที่เพื่อจัดทำเวทีเสวนาเล็กๆ สำหรับให้ความรู้ประเด็นสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้ตระหนักและสร้างแรงบันดาลใจให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หลักของโครงการ ซึ่งรูปแบบเวทีเสวนาเป็นการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากวิทยากร โดยได้วางแผนคัดเลือกวิทยากรที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัย หรือเป็นคนในพื้นที่เป็นคนรุ่นใหม่ หรือคนรุ่นใหม่ที่มีประเด็นในการสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อมผ่านผลงานสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละคนมีแนวความคิด/มุมมองด้านสิ่งแวดล้อมในหลากหลายมิติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดเวทีเสวนาในระหว่างการลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ

มหาวิทยาลัย	ประเด็น	หัวข้อ	วิทยากร
มหาวิทยาลัยพายัพ/ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การสื่อสาร/สื่อกิจกรรม	พลังขับเคลื่อนแนวคิด โครงการลดหลอด ในเชียงใหม่	คุณพลอยไพลิน เกษมสุข และคุณสุวิณ จาวลา (กลุ่มมือเย็นเมืองเย็น)
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	ความเป็นอยู่	ความสัมพันธ์ของ วิถีมนุษย์กับธรรมชาติ	คุณศุภวรรณ ชนะสงคราม จาก โครงการ “อาหารปันรัก: ตลาด อาหารสำหรับผู้รักสุขภาพ” คุณกฤษฎี เจริญสวัสดิ์ ผู้สร้างสรรค์ ผลงาน “มนุษย์กับธรรมชาติมิติ ความสัมพันธ์ผ่านเลนส์”
มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย	เศรษฐกิจ	มุมมองคนรุ่นใหม่กับ การสร้างมูลค่าผ่านธรรมชาติ อย่างสร้างสรรค์	คุณชูเกียรติ เวสราชพงษ์ เจ้าของ ธุรกิจ “สวรรค์บนดิน ฟาร์ม แอนด์ โฮมสเตย์” เชียงราย คุณกฤษฎี เจริญสวัสดิ์ ผู้สร้างสรรค์ ผลงาน “มนุษย์กับธรรมชาติมิติ ความสัมพันธ์ผ่านเลนส์”
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี	การสื่อสาร/เล่าเรื่อง	การจับประเด็นและเนื้อหา สิ่งแวดล้อมในมุมมอง นักสื่อสารสาธารณะ	นักสื่อสารสาธารณะ คุณภัทราภรณ์ ศรีทองแท้ คุณรัฐโรจน์ จิตรพนา
มหาวิทยาลัยบูรพา	การสื่อสารแบบมี ส่วนร่วมสร้างเครือข่าย เยาวชน	การสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อขับเคลื่อนประเด็น สิ่งแวดล้อมในชุมชน	คุณณภัตสร พงษ์พรหม จากกลุ่มเรียนรู้บางพลัย คุณวัชรพล นาคเกษม จากกลุ่มโก่งก้าง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มวิทยากรชุดกระตุ้นประเด็น ได้สะท้อนประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ให้เห็นวิธีคิด มุมมองของคนรุ่นใหม่ ที่มีลักษณะผูกพันเชิงพื้นที่กับบ้านเกิด จึงให้ความสำคัญกับผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิต กล่าวคือ “กลุ่มมือเย็นเมืองเย็น” ถือเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากคนรุ่นใหม่ ในพื้นที่ตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ที่เล็งเห็นวิถีชีวิตของ นักท่องเที่ยว หรือคนพื้นที่ที่ขบถร้านกาแฟ และพบว่า วัสดุสิ้นเปลืองประเภทถ้วยหรือแก้ว หลอด ถุงพลาสติก มีปริมาณที่ถูกทิ้งจำนวนมาก ทำให้เกิดผลกระทบในระยะยาวจึงเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้น เพื่อจัดสื่อกิจกรรม ในการประชาสัมพันธ์ โครงการลดหลอดในเชียงใหม่ โดยมีวงเสวนาพูดคุย และเวทีจัดแสดงดนตรี และทำสื่อให้ออกไปในช่องทางออนไลน์เพื่อเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เกิดความตระหนัก และลดการใช้หลอดพลาสติก ส่วนพื้นที่มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ได้เชิญคุณศุภวรรณ ชนะสงคราม จากโครงการ “อาหารปันรัก: ตลาดอาหารสำหรับผู้รักสุขภาพ” และคุณกฤษฎี เจริญสวัสดิ์ ผู้สร้างสรรค์ผลงาน “มนุษย์กับธรรมชาติมีความสัมพันธ์ผ่านเลนส์” จากเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนมุมมองของวิทยากร สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และความผูกพันระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ เช่น เรื่องของประมงพื้นบ้าน กับประมงพาณิชย์ ความแตกต่างของความสดใหม่ของอาหารทะเลที่มีผลต่อสุขภาพร่างกายของผู้บริโภค รวมไปถึงการรักษาธรรมชาติทางทะเล เพื่อความยั่งยืนของห่วงโซ่อาหาร หรือแม้แต่เรื่องของชนพื้นเมืองในเขตพื้นที่มีธรรมเนียมความเชื่อเรื่องพิธีกรรมความตาย โดยนำร่างของผู้เสียชีวิตมาวางไว้ให้แรงจิกกินและย่อยสลาย กลับคืนสู่ธรรมชาติ และอีกท่านคุณชูเกียรติ เวสารัชชพงศ์ เจ้าของธุรกิจ “สวรรค์บนดิน ฟาร์ม แอนด์ โฮมสเตย์” ได้แลกเปลี่ยนมุมมองคนรุ่นใหม่ที่ได้ตัดสินใจกลับบ้านเกิด ในจังหวัดเชียงรายเพื่อทำธุรกิจจากพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ด้วยกรรมวิธีแบบธรรมชาติ คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมสร้างมูลค่าได้นอกจากนี้แล้ว การสื่อสารหรือเทคนิคการเล่าเรื่อง เป็นอีกประเด็นเป้าหมายที่ผู้วิจัยเลือกให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็นถึงภาพรวมความสำคัญ หากจะต้องนำเสนอประเด็นสิ่งแวดล้อมในมิติต่างๆ โดยต้องคำนึงถึงการเล่าเรื่องที่สามารถกระทบต่อความรู้สึกร่วมกันของผู้รับข้อมูลข่าวสาร และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ผ่านนักสื่อสารสาธารณะ คุณภัทราภรณ์ ศรีทองแท้ และคุณรัฐโรจน์ จิตรพนา ส่วนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายเยาวชน จะเป็น คุณณภัสสร พงษ์พรหม จากกลุ่มเรียนรู้

บางพลย์ และคุณวัชรพล นาคเกษม จากกลุ่มโองการ มาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เห็นการทำงานระดับเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ที่เล็งเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ จึงเกิดการรวมตัวแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อมในชุมชน

จากการลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ นักวิจัยได้พบทวนมุมมองหรือประเด็นต่างๆ ของเยาวชน ที่สนใจโครงการ และสมัครเข้าร่วมโครงการ โดยมีเนื้อหาในการกรอกข้อมูลความสนใจในด้านสิ่งแวดล้อม นำมาสู่การออกแบบค่ายกิจกรรมการพัฒนาระบบการฝึกทักษะด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทั้งด้านการพูด นำเสนอ การผลิตสื่อ ตลอดจนการสร้างและบริหารเนื้อหาเชิงประเด็น รวมไปถึงการสร้างตัวตนที่ชัดเจนทางด้านผู้นำทางความคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมผ่านกระบวนการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หลังจากประกาศรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรม เป็นที่น่าสังเกตคือ มีเยาวชนที่ตอบรับการเข้าร่วมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 ที่ผ่านการคัดเลือก 38 คน แต่สามารถเข้าร่วมได้ จำนวน 29 คน จาก 12 สถาบันการศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยมีจำนวนลดลง 9 คน จากที่ประกาศจำนวนผู้ผ่านการคัดเลือกในระยะแรก ซึ่งเหตุผลส่วนใหญ่ คือ ติดภารกิจแลกเปลี่ยนอยู่ต่างประเทศ ติดเรียนหรือฝึกงานไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะทางด้านการสื่อสาร บุคลิกภาพ การแสดงออกในที่สาธารณะ และศิลปะการเล่าเรื่อง พร้อมให้โจทย์เพื่อพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ กิจกรรมดังกล่าวจัดระหว่างวันที่ 20-23 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมเมธาวลัย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ในการนี้ ทางทีมนักวิจัยได้วางแผนให้ผู้เข้าร่วมการอบรมลงพื้นที่เพื่อศึกษาดูงาน แล้วจับประเด็นมาสื่อสาร หรือเล่าให้น่าสนใจในประเด็นที่เยาวชนได้เลือก ซึ่งกิจกรรมที่วางแผนไว้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การเก็บข้อมูล การบรรยาย และการศึกษาดูงาน

สำหรับการเก็บข้อมูล ทางทีมนักวิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกสังเกต และเก็บข้อมูลพื้นฐานผ่านการจดบันทึก การถ่ายภาพ หรือด้วยวิธีการที่แต่ละคนถนัด ผ่านการลงพื้นที่ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร เพื่อรับฟังบรรยายและเข้าร่วมเรียนรู้ฐานกิจกรรม 5 ฐาน ได้แก่ พลังงานน้ำ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวล น้ำเสีย และป่าชายเลน ปิดท้ายด้วยการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในโครงการ “นักอนุรักษ์สองมือ

หนึ่งใจคืนชีวิตสู่ธรรมชาติ” ดังเช่นภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายให้ความสนใจกับการให้ความรู้จากวิทยากร และแลกเปลี่ยนซักถามตามบทบาทความถนัด และสนใจของแต่ละคน และกระตือรือร้นกับเรื่องราวที่พบเห็น เช่น เยาวชนสายวิทยาศาสตร์ก็จะให้ความสำคัญกับเรื่องความสมดุลของธรรมชาติ ตัวแปรของค่าน้ำเสีย หรือออกซิเจนในน้ำที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์น้ำ เป็นต้น

ภาพที่ 2 บรรยายการลงพื้นที่อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร
ที่มา: Krishnasuvarna (2018)

สำหรับการบรรยาย มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเลือกตัวแทนเยาวชน จึงนำมาซึ่งประเด็นในการบรรยายในหัวข้อ “เล่าเรื่องไม่เป๊ะ...จับประเด็นให้เป๊ะ” (storytelling) โดยวิทยากร ดร.สาวิตา ดิถียนต์ และคุณดนยา ทรัพย์ยิ่ง มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และติดตั้งทักษะการดึงประเด็น

สำคัญมาเล่าเรื่องเพื่อให้เกิดความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างเนื้อหา (content) ให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มคน สังคม ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย นอกจากนี้ ยังมีการติดตั้งทักษะการนำเสนอผลงานในหัวข้อ “การนำเสนองานอย่างไรให้โดนใจ” (present)

โดย ดร.หทัยทิพย์ จิระพันธ์ ซึ่งให้ความรู้ในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำเสนอผลงานในที่สาธารณะ โดยให้รู้จักวิธีการพูด การสื่อสาร ท่าทาง รวมไปถึงการทำผลงานเพื่อนำเสนอให้สนใจ โดยทางนักวิจัยวางแผนติดตั้งทักษะกระบวนการนี้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ เพราะแต่ละคนมาจากหลากหลายศาสตร์หรือสาขาวิชา จึงมีทักษะแตกต่างกัน แต่เป็นที่สังเกตได้ว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีบทบาทความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก และกล้าพูดนำเสนอ เพราะมีประสบการณ์ผ่านการทำงานที่ต้องใช้การนำเสนอผ่านการพูดบ่อยครั้ง

นอกจากนี้ นักวิจัยวางแผนการศึกษาดูงานให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมค่าย โดยเน้นให้เกิดทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ให้กับกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วม ซึ่งนักวิจัยได้เลือกสถานที่ในการศึกษาดูงาน 3 สถานที่ด้วยกัน คือ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร โรงเรียนเทศบาลบ้านบ่อฝ้าย และธนาคารปูม้า (ชุมชนบางไทรย้อย) ดังเช่นภาพที่ 3 ในกรณีนี้ นักวิจัย

ต้องการให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้เห็นถึงความแตกต่างของการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการศึกษาดูงาน โดยแบ่งกิจกรรมศึกษาดูงานเป็น 3 ระดับ คือ

1. อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร บริหารจัดการภายใต้ระบบราชการมีงบประมาณจัดสรรดูแล

2. โรงเรียนเทศบาลบ้านบ่อฝ้าย บริหารจัดการภายในโรงเรียนผ่านการขับเคลื่อนเชิงนโยบายของผู้บริหาร

3. ธนาคารปูม้า (ชุมชนบางไทรย้อย) บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านในชุมชน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้ในหลากหลายมิติ ทั้งทักษะความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ รวมไปถึงปัจจัยด้านงบประมาณ ซึ่งแต่ละสถานที่สามารถดำเนินการได้ตามกำลังคน และงบประมาณ

ภาพที่ 3 บรรยากาศการศึกษาดูงาน
ที่มา: Krishnasuvarna (2018)

กิจกรรมต่อมา คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder analysis) การสื่อสารสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์พร้อมนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ จัดวันที่ 2-4 กันยายน พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมสปริงฟีลด์ แอท ซี รีสอร์ท แอนด์ สปา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี มีเยาวชนที่เข้าร่วม จำนวน 23 คน โดยได้ให้โจทย์ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ที่เยาวชนได้ไปทำเป็นการบ้านและต้องมานำเสนอ คือ คิดแผนงาน/โครงการสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยนำเสนอคนละไม่เกิน 10 นาที ในรูปแบบใดก็ได้ที่น่าสนใจ พร้อมเอกสารประกอบดังนี้ ชื่อโครงการ ปัญหาเชิงพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย ลักษณะการดำเนินงาน ตัวชี้วัดความสำเร็จ (ไม่จำกัดหน้ากระดาษ) และนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ โดยทีมนักวิจัยแบ่งการจัดกิจกรรมเป็น 2 ส่วน คือ เวทีเสวนาและเวทีการนำเสนอผลงาน

ก่อนการนำเสนอจะเริ่มขึ้น นักวิจัยได้วางแผนจัดเวทีเสวนาในช่วงบ่ายเพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้เตรียมความพร้อมสำหรับการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ ในหัวข้อ “การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในประเด็นสิ่งแวดล้อม” จากวิทยากร 2 คน คือ คุณปณณยา วิศวกรวิศิษฐ์ และคุณวัชรบูล ลิ้มสุวรรณ ที่มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานด้านสิ่งแวดล้อมของตนเอง โดยคุณปณณยา วิศวกรวิศิษฐ์ วิทยากรท่านแรกได้เป็นตัวแทนเยาวชนขององค์กรสหประชาชาติ ในประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีประสบการณ์การนำเสนอผลงานในต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงมาแลกเปลี่ยนให้เยาวชนได้ฟังว่าต้องเตรียมความพร้อมอย่างไร เช่น ในเรื่องของเอกสาร ภาษา และที่สำคัญ คือ ประเด็นหรือมุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศที่ต้องทำการบ้านและทบทวนอย่างหนักเมื่อเข้าสู่เวทีระดับนานาชาติ ส่วนท่านถัดมาคุณวัชรบูล ลิ้มสุวรรณ ถือว่าเป็นตัวแทนของศิลปินนักแสดงที่ขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องร่วมกับมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร เพราะเห็นความสำคัญของป่าไม้ ต้นน้ำและสัตว์ป่า โดยได้แลกเปลี่ยนให้เห็นถึงความตั้งใจจากแรงบันดาลใจที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสิ่งแวดล้อมได้

เป้าหมายของกิจกรรมค่ายครั้งที่ 2 คือ ต้องการให้เยาวชนที่เข้าร่วมได้นำทักษะ กระบวนการเรียนรู้ และทิศทางการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ได้จากการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนในครั้งแรกนั้นไปพัฒนาผลงาน โดยเยาวชนเข้าร่วมโครงการได้นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อหน้าคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ชนาธิป ผาริโน

(สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม) ดร.แฟรดาห์ มาเหล็ม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) ดร.กฤษณะ พันธุ์เพ็ง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และอาจารย์ชานุกฤต เจริญกล้า (นักวิชาชีพด้านการพัฒนาบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา)

ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์นั้น เยาวชนที่เข้าร่วมส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอผลงาน มีเพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่นำเสนอเป็นภาษาไทย และการให้คำแนะนำของคณะกรรมการก็มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อวัดทักษะการสื่อสาร ไหวพริบ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งภาพรวมของการนำเสนอ นั้น ทางทีมวิจัยได้หารือกรอบในการประเมินผลกับคณะกรรมการ โดยคะแนนจะวัดจากการนำเสนอผลงานหรือการสื่อสารเป็นหลัก รองลงมา คือ ผลงานจากโครงงานหรือโครงการที่นำมาเสนอ เพราะเป้าหมายของการเป็นตัวแทนประเทศไทยไปต่างประเทศนั้น ภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอผลงานในครั้งนี้ทำให้ทีมวิจัยพบว่า ผลงานสร้างสรรค์ที่เยาวชนได้วางแผนและคิดมานั้นน่าสนใจและน่าสนใจสนับสนุนให้ต่อยอดการดำเนินโครงการให้สำเร็จเป็นรูปธรรม โดยที่ทางกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้รับไว้ไปพิจารณาคัดสรรเพื่อให้การสนับสนุนต่อไป และที่สำคัญนักวิจัยพบว่า การนำเสนอผลงานของเยาวชนนั้นได้นำองค์ความรู้จากการอบรมมาบูรณาการร่วมกับศาสตร์ความรู้ที่ตนเองถนัด ผสมกับเรื่องราวประเด็นสิ่งแวดล้อมที่สนใจ โดยสื่อสารและถ่ายทอดได้อย่างน่าสนใจ มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และทักษะความเป็นผู้นำทางด้านการขับเคลื่อนประเด็นสังคมทางด้านสิ่งแวดล้อม หลังจากที่คุณเยาวชนได้นำเสนอผลงาน คณะกรรมการและทีมงานได้รวบรวมและจัดลำดับคะแนนตามเกณฑ์การตัดสิน และประกาศผลการตัดสิน จากนั้นจึงมอบเกียรติบัตร ถ้วยรางวัล และโล่ตามลำดับ ในวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมเอทัส ลุมพินี (The Aetas Lumpini) กรุงเทพมหานคร โดยศาสตราจารย์นายแพทย์สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ในช่วงเวลานั้น และคุณสุรัชย์ อจลบุญ รองอธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมมอบรางวัล และเกียรติบัตรให้กับเยาวชนที่ได้รับรางวัล ส่วนผลการตัดสินรางวัลชมเชยมี 5 รางวัล ได้แก่ คุณธนจิราธรรม อุเอตะ (ลูกแก้ว) มหาวิทยาลัยรามคำแหง คุณณลัท ภิญญวรคุณ (พิชชา) คณะทัศนมาตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต คุณศวิสมน ใจดี (ไอเดีย)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คุณณัฐพัชร์ ธรรมวิธินันท์ (วิน) สาขานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และคุณธีรภพ เอี่ยมโชติชวลิต (นัตโตะ) คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนผลการตัดสินรางวัลที่ 3 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกคือ คุณนัชชา ทองธราดล (แอม) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ รางวัลที่ 2 คือ คุณมารี เคนารี (มารี) คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ

รางวัลชนะเลิศ คือ คุณพุทธิศักดิ์ พนมสารนรินทร์ (ฟิลลิป) คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจะได้เป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมการประชุม The 24th Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) หรือ COP24 ณ เมืองคาโตวิตเซ ประเทศโปแลนด์อีกด้วย ปรากฏในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 รางวัลชนะเลิศ คุณพุทธิศักดิ์ พนมสารนรินทร์ (ฟิลลิป)
ที่มา: Krishnasuvarna (2018)

หลังจากการประกาศและได้ตัวแทนเยาวชนไทยใส่ใจสิ่งแวดล้อมแล้ว ทางทีมนักวิจัยได้ประชุมเตรียมการจัดกิจกรรมค่ายเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 18-20 มกราคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเน้นการศึกษาดูงานกับหน่วยงาน/องค์กรที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือแม้แต่การเลือกใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการประกอบธุรกิจ เป้าหมายสำคัญของค่ายนี้คือ ต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเยาวชน ซึ่งหลังจากที่ตัวแทนประเทศไทยได้ไปแลกเปลี่ยนในเวทีระดับนานาชาติมาแล้วนั้น กลุ่มเยาวชนอื่นๆ บางคนได้มีโอกาสขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการด้าน

สิ่งแวดล้อม หรือมีเป้าหมายที่ต้องการทำร่วมกัน และได้มีโอกาสมากแลกเปลี่ยนเพื่อให้เห็นแนวทางในการพัฒนาและต่อยอด โดยนักวิจัยได้วางแผนเรื่องสถานที่และกิจกรรม ดังนี้

1. โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะคู ตำบลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เห็นถึงการบริหารจัดการการแปรรูปอาหาร (กล้วย) ด้วยวิธีการแบบธรรมชาติ ฟังพาระบบความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ด้วยวิธีการแบบพาราโบลาโดม คือ ระบบอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน ซึ่งเป็นระบบอบแห้งขนาดใหญ่ที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการ

หลากหลายประเภท ความสำเร็จของการอบแห้งด้วย พาราโบลาโดม คือ “กล้วยตาก” ซึ่งปัจจุบันสามารถพบเห็น ผลิตภัณฑ์กล้วยตากจากพาราโบลาโดมจากผู้ประกอบการ หลายรายโดยเฉพาะในพื้นที่การผลิตสำคัญของประเทศ คือ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

2. โรงงานผลิตกล้วยตากจิราพร (บริษัท จิราพร ฟู้ด จำกัด) มีเป้าหมายที่ต้องการให้กลุ่มเยาวชนไทยใส่ใจ สิ่งแวดล้อมได้รับรู้ กล่าวคือ ให้เห็นถึงการต่อยอดในเชิงธุรกิจ การค้าที่นำนวัตกรรมจากพลังงานแสงอาทิตย์มาแปรรูป และ ในการทำธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องการปลูกพันธุ์ กล้วยพื้นเมืองเป็นแนวรอบนอกก่อนกล้วยพันธุ์มะลิอ่องที่นำ มาใช้เป็นผลผลิตในการทำกล้วยตาก เป็นการใส่ใจทุกขั้นตอน การผลิตตั้งแต่ต้น จนเป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปให้หลากหลาย รสชาติที่เคลือบกล้วยตาก เป็นการเพิ่มช่องทางความชื่นชอบ ให้กับผู้บริโภคอีกด้วย

3. วงษ์พาณิชย์ สำนักงานใหญ่ เป็นโรงงานการกำจัด/ แปรรูปขยะเพื่อส่งต่อให้กับส่วนงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา รีไซเคิลให้เกิดผลผลิตใหม่ในการค้า สำหรับสถานที่นี้ เยาวชน ไทยใส่ใจสิ่งแวดล้อมจะได้เห็นเรื่องราวของขยะตั้งแต่ต้นทาง ไปจนถึงปลายทาง ว่ามีขั้นตอนกระบวนการในการคัดแยก อย่างเอาใจใส่ในแต่ละทุกขั้นตอน โดยมีทั้งการบรรยายและ เดินชมสัดส่วนของโรงงาน

จากการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย พบว่า แนวทาง ในการพัฒนาแนวคิดด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อมของเยาวชน สามารถสะท้อนผ่านการจัดทำนิทรรศการหรือจิตสำนึก เพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมาย อย่างยิ่งในสังคมที่ทำให้เกิดประชาสังคม คือ เป็นชุมชน ที่มีความเข้มแข็งที่สมาชิกในชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น แต่การที่จะสามารถปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนซึ่งในอนาคต จะกลายมาเป็นกำลังสำคัญในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้เยาวชนได้มีปฏิสัมพันธ์ รวมถึง การได้มีเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร และสามารถทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันจึงจะสามารถสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง และการทำงานอย่างยั่งยืน ซึ่งการสนับสนุนให้เกิดสิ่งเหล่านี้ นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ดังนี้

1. การสร้างให้เยาวชนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เยาวชน ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยจะถูกสร้างให้มองเห็นอนาคตร่วมกัน และมีการเรียนรู้ทำความเข้าใจร่วมกัน โดยอาศัยการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์แนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศและ

ในระดับโลก ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติทดลองในภาคสนาม

2. เยาวชนมีการสำนึกถึงพลังของตนเองว่าตนนั้น สามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ การสร้างสำนึก ที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้เกิดความสนใจ และ ก่อเกิดเป็นพลังทางสังคมโดยไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ไขปัญหา ให้กับตนเอง แต่เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจะสำนึกถึงพลัง ของตน โดยกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้จะต้องทำให้เยาวชน ตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3. เยาวชนเกิดความสามัคคี และมีความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนที่มีความ หลากหลาย สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอยู่บนพื้นฐาน ของการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งความแตกต่าง นี้เป็นสิ่งดีและไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยก แต่ กลับกลายเป็นกระบวนการที่จะสร้างให้เกิดการเกื้อหนุน และยอมรับความแตกต่างในสังคมซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะ เชื่อมโยงให้เกิดการร่วมมืออย่างมีพลัง ซึ่งกระบวนการนี้ จะเกิดขึ้นได้จากการฝึกทำงานร่วมกันในโครงการของตนเอง และโครงการของเพื่อนสมาชิกเยาวชนในโครงการวิจัย ในครั้งนี้ กระบวนการการสร้างให้เกิดการยอมรับ ความแตกต่างในกลุ่มของเยาวชนนั้นมีความสำคัญ เนื่องจาก เยาวชนที่ได้เข้าร่วมในโครงการนั้นมาจากหลากหลาย คณะวิชาและมีหลากหลายความสนใจ ซึ่งทำให้เกิดการทำงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามสาขาวิชาและความสนใจ ของตน ทั้งนี้ การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม ที่สามารถสานหลากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกันนี้มีความ สำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะเป็นกระบวนการ ที่ส่งเสริมให้เยาวชนเมื่อเติบโตขึ้นไปแล้วสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่น โดยการยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล ได้เป็นอย่างดี

4. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกันเพื่อสร้างให้เกิด สำนึกสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นนามธรรมและไม่สามารถบังคับ ให้เกิดขึ้นได้ โดยจำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขให้เยาวชนมีกิจกรรม ร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดจนเกิดการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ โครงการวิจัยเป็นฝ่ายจัดกระบวนการ เรียนรู้ในรูปแบบของกลุ่มเพื่อสร้างให้เกิดการพัฒนา

5. การสร้างให้เกิดเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร ทางโครงการวิจัยจัดกระทำให้เยาวชนในโครงการได้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดการสื่อสาร และสร้างเป็นเครือข่าย ของเยาวชนที่สนใจในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการนี้ จะเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้การเรียนรู้ซึ่งเป็นหนทาง ที่จะสร้างให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน

เมื่อเยาวชนเกิดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการการทำงานเพื่อสร้างเสริมให้เกิดจิตสำนึกต่อสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการของโครงการจิตสำนึกเหล่านี้จะเป็นกระบวนการปลูกฝังผ่านกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการขัดเกลาทางจิตใจของบุคคลในการรับรู้ต่างๆ โดยกระบวนการในการเข้าค่ายฝึกอบรมจะมีเป้าหมายในการสร้างเสริมทักษะและประสบการณ์ เพื่อให้เยาวชนเข้าใจความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเยาวชนด้วยกันเอง ซึ่งจะเห็นได้จากการที่เยาวชนมีการติดต่อสื่อสารในรูปแบบของเครือข่ายในการช่วยกันทำงานสิ่งแวดล้อมแต่ละคน ทั้งนี้ การทำงานในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายเยาวชนมีประโยชน์ในการสร้างเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต โดยเป็นการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากตัวเยาวชนเองที่มีโอกาสคิดได้ด้วยตนเอง และนำปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสังคมมาขบคิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์สนทนาในปัญหาควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติ จนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน นอกจากนั้นยังจะเป็นหนทางที่เยาวชนจะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้อีกด้วย

ในการสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบของการทำงานในโครงการวิจัย ทางโครงการใช้กระบวนการในการให้เยาวชนเสนอโครงการที่จะนำมาช่วยพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมโดยไม่จำกัดแนวทาง ภายหลังจากที่เยาวชนได้พัฒนาโครงการของตนเองและกลับมานำเสนอนั้น จะเห็นว่า เยาวชนมีความสนใจในกระบวนการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายพอสมควร โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

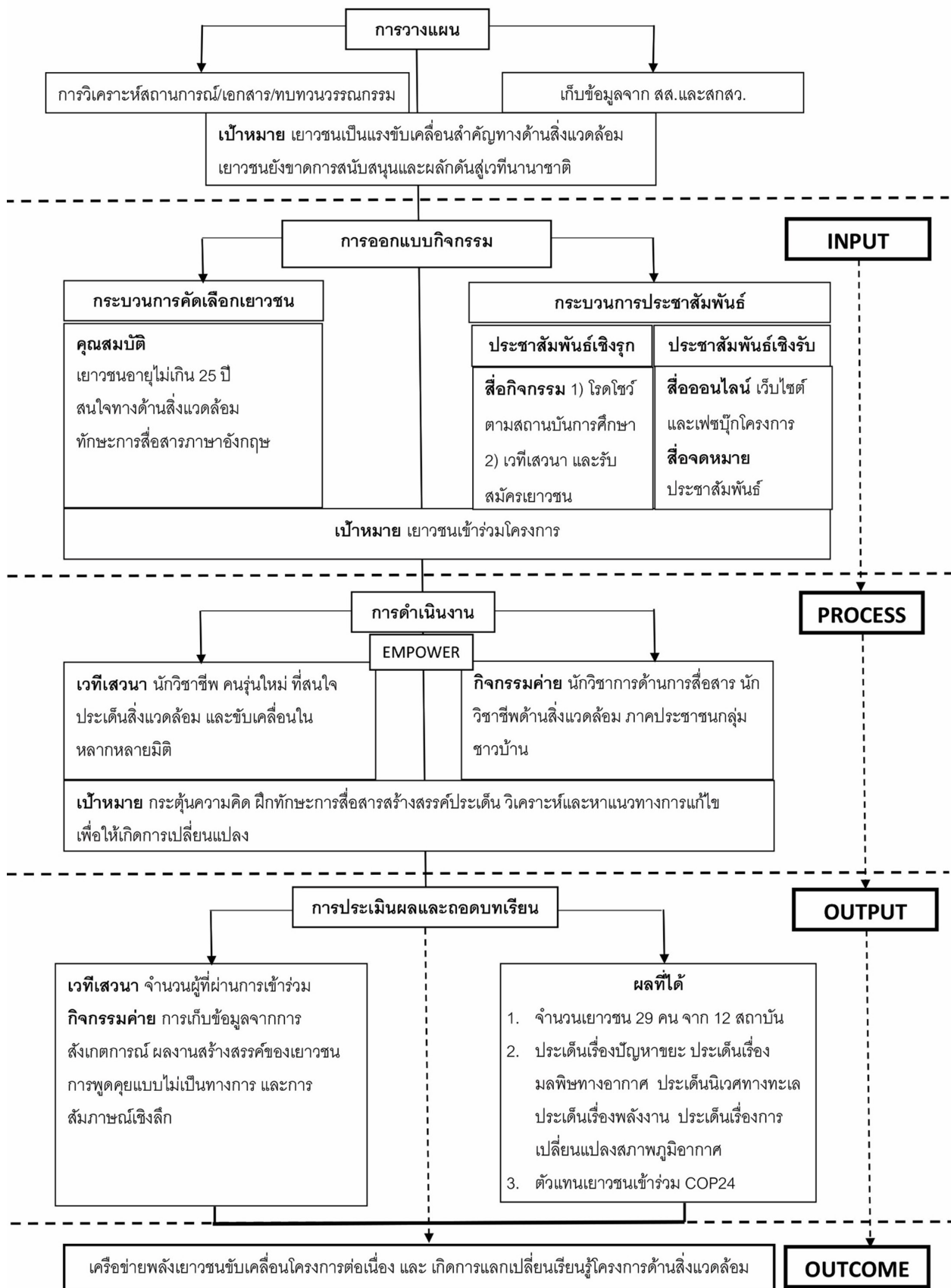
1. ประเด็นเรื่องปัญหาขยะทั้งขยะที่เกิดจากการบริโภคอาหาร และขยะที่เกิดจากการใช้สิ่งของอุปโภคบริโภคในรูปแบบต่างๆ
2. ประเด็นเรื่องมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการทำการเกษตรอย่างขาดจิตสำนึก และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนกลุ่มต่างๆ

3. ประเด็นนิเวศทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

4. ประเด็นเรื่องพลังงานที่มีทั้งการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทดแทน

5. ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเกษตรและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

จากแนวทางการพัฒนาโครงการของเยาวชนจะเห็นว่า เยาวชนได้นำความรู้ความสามารถจากหลากหลายสาขาเข้ามาประยุกต์กับพื้นที่ที่ตนเองมีความเกี่ยวข้องทั้งพื้นที่ชุมชนเมือง พื้นที่ชุมชนชนบท หรือพื้นที่ในลักษณะการทำเกษตรกรรม โดยแนวทางของเยาวชนส่วนใหญ่เป็นการสร้างเสริมจิตสำนึกให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายด้านทั้งในภาคของผู้ผลิต ซึ่งเป็นผู้สร้างให้เกิดผลกระทบทางด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโดยตรง เช่น เกษตรกร ผู้ประกอบการ ชาวประมง เป็นต้น นอกจากนั้น ก็ยังเห็นถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นผู้รับผลกระทบจากการกระทำของบุคคลอื่น เช่น ผู้บริโภค เยาวชนในพื้นที่ และผู้สูงอายุ ในด้านของการจัดการจะเห็นว่า เยาวชนเน้นเรื่องการทำงานโครงการที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนเพื่อให้เข้ามาร่วมประสานพลังกันในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน เยาวชน และผู้ที่ได้รับผลกระทบต่างๆ กลุ่ม ในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมนี้ มีทั้งลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน ผ่านกระบวนการทางการประชุม อบรม สัมมนา การทำฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการร่วมลงมือเพื่อพัฒนาพื้นที่ในชุมชน นอกจากนั้น ยังมีการสร้างการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านการอนุรักษ์สภาพสิ่งแวดล้อมผ่านทางเทคโนโลยี โดยการใช้แอปพลิเคชัน และสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นแนวทางที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่ทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง และยังสามารถสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในอนาคตต่อไปอีกด้วย

ภาพที่ 5 กระบวนการสร้างเยาวชนนักขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม

จากภาพที่ 5 สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างเยาวชน นักขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม เริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายงานวิจัย คือ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่เล็งเห็นความสำคัญของเยาวชนไทย ในเวทีระดับนานาชาติ อีกทั้งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา บทบาทของเยาวชนในการขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม มีไม่มากนัก ทำให้เกิดกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ขึ้น ผ่านการออกแบบกิจกรรมโดยดำเนินการงานวิจัยที่แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กระบวนการคัดเลือกเยาวชน และกระบวนการประชาสัมพันธ์

การคัดเลือกเยาวชนใช้กรอบการคัดเลือกเกณฑ์อายุ ที่ไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์ และมีทักษะด้านภาษาอังกฤษ ที่สำคัญ ต้องเข้าใจประเด็นสิ่งแวดล้อม และให้ความสนใจ เพราะเป้าหมายสำคัญของโครงการวิจัย คือ ต้องการผลักดัน ตัวแทนเยาวชนในประเทศไทยเข้าสู่เวทีระดับนานาชาติ ในการประชุม The 24th Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) หรือ COP24 ส่วนกระบวนการประชาสัมพันธ์ นักวิจัยออกแบบกิจกรรมไว้ 2 ส่วน คือ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการประชาสัมพันธ์เชิงรับ ผ่านการสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรม ประกอบด้วย การลงพื้นที่ จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการตามสถาบันการศึกษา ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยในการลงพื้นที่จัดกิจกรรม ได้มีการจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองจากคนรุ่นใหม่เพื่อกระตุ้นแนวคิดประเด็นสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ในบริบทที่แตกต่างกันในหลากหลายมิติ ได้แก่ มิติการสื่อสาร/สื่อกิจกรรม มิติวิถีความเป็นอยู่ มิติเศรษฐกิจ มิติการสื่อสาร/เล่าเรื่อง และมิติการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชน ส่วนการประชาสัมพันธ์เชิงรับทางโครงการออกแบบเว็บไซต์ และช่องทางการสื่อสารอื่นๆ เพื่อให้เห็นการขับเคลื่อนของกลุ่มเยาวชนตลอดการดำเนินการ ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ที่เป็นสื่อใหม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้ง่าย โดยนอกจากการลงพื้นที่สถาบันการศึกษาที่ระบุไว้แล้วนั้น ทางโครงการยังส่งจดหมาย เรียนเชิญมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเยาวชนในสังกัดเข้าร่วมการคัดเลือกในโครงการนี้ด้วย

หลังจากนั้น ได้มีการดำเนินงานของโครงการตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อต้องการสร้างพลังเยาวชน

ตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงจากการวางแผน และออกแบบกิจกรรมในรูปแบบของเวทีเสวนาจากวิทยากร นักวิชาชีพ คนรุ่นใหม่ ที่สนใจประเด็นสิ่งแวดล้อม และขับเคลื่อนในหลากหลายมิติ และสื่อกิจกรรมจากนักวิชาการ ด้านการสื่อสาร นักวิชาชีพด้านสิ่งแวดล้อม และภาคประชาชน กลุ่มชาวบ้าน ผ่านการเข้าร่วมค่ายกิจกรรม 3 ครั้ง และมีการเพิ่มเติมองค์ความรู้ผ่านการศึกษาดูงานสะท้อนทักษะ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ รวมไปถึงปัจจัยด้านงบประมาณ ซึ่งแต่ละสถานที่สามารถดำเนินการและทำได้ตามกำลังคนและงบประมาณ ในการนี้ นักวิจัยได้ติดตั้งทักษะเรื่องการสื่อสาร การเล่าเรื่อง และการนำเสนอ เพื่อให้เยาวชนได้ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาตัวเอง และผลิตงานสร้างสรรค์ที่ต้องนำมาใช้แลกเปลี่ยนร่วมกันตลอดโครงการ

ในส่วนของการประเมินผลและถอดบทเรียนซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญ งานวิจัยนี้มีกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมโครงการตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จำนวน 29 คน จากสถาบันการศึกษา 12 แห่ง ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ สามารถเข้าถึงในเรื่องการสื่อสาร รวมไปถึงการให้คำปรึกษาแนะนำแลกเปลี่ยนจากวิทยากรได้เต็มที่ ในส่วนของกิจกรรมค่าย นักวิจัยประเมินผลผ่านการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ผลงานสร้างสรรค์ของเยาวชน การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งชุดข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดของเยาวชนต่อสิ่งแวดล้อมจากการเข้าร่วมโครงการ

ในระดับการบริหารจัดการนั้น สามารถสะท้อนให้เห็น 3 ระดับ ได้แก่ การบริหารจัดการภายใต้ระบบราชการ มีงบประมาณ การบริหารจัดการขับเคลื่อนเชิงนโยบายของผู้บริหาร และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งสามารถถอดบทเรียนการเรียนรู้ร่วมกันผ่านผลงานสร้างสรรค์ของเยาวชนจากทิศทางความถนัด ความสนใจ และการเรียนรู้กับประเด็นสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประเด็นเรื่องปัญหาขยะ ประเด็นเรื่องมลพิษทางอากาศ ประเด็นนิเวศทางทะเล ประเด็นเรื่องพลังงาน และประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนผลลัพธ์ที่ได้ระหว่างการดำเนินโครงการและหลังจากจบโครงการ คือ การเกิดเครือข่ายพลังเยาวชนขับเคลื่อนโครงการต่อเนื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โดยผลที่ได้ คือ การที่ได้ตัวแทนเยาวชนไปแลกเปลี่ยนในการประชุม ในเวทีนานาชาติ และโครงการจากผลงานสร้างสรรค์ของเยาวชนที่ทางหน่วยงานที่สนับสนุนให้ทุนในการขับเคลื่อนโครงการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากแนวทางการดำเนินงานของโครงการวิจัย ได้ส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากนั้นจึงทำการอบรมเพื่อติดตั้งทักษะในการสื่อสาร รวมทั้งความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ ที่เยาวชนมีความสนใจ โดยใช้กระบวนการของสื่อค่าย กระบวนการนี้เป็นไปตามแนวทางของการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ Puksawadde (2021) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) โดยในการทำงานของโครงการ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมในโครงการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เปิดโอกาสให้กับเยาวชนที่สนใจในประเด็นสิ่งแวดล้อมในมิติที่หลากหลายจากต้นทุนทั้งในบริบทเชิงพื้นที่ถิ่นฐานบ้านเกิด องค์ความรู้ศาสตร์สาขาที่ถนัด ทักษะหรือความเชี่ยวชาญที่สามารถเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ฝึกฝนทักษะทางด้านการสื่อสาร ตลอดจนเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจะมีโอกาสในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนช่วยหาวิธีในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นด้านขยะ ประเด็นด้านระบบนิเวศทางทะเล ประเด็นเกี่ยวกับพลังงานทดแทน เป็นต้น ซึ่งในกระบวนการทำวิจัยทุกขั้นตอน เยาวชนเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและแนวทางในการแก้ไขปัญหา กระบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเยาวชนกับผู้วิจัยเพื่อให้ได้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากกระบวนการทำงานแบบนี้ เยาวชนจะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการฝึกอบรมไปพัฒนาเป็นโครงการที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของเยาวชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการนี้ การวิจัยที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ ยังช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาของกระบวนการวิจัยเองและยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาไปในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นำไปสู่

ผลผลิตปลายทางของโครงการที่ได้ตัวแทนเยาวชนของประเทศไทยเข้าร่วมการประชุม The 24th Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) หรือ COP24 ณ เมืองคาโตวิตเซ ประเทศโปแลนด์ และได้นำองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่แต่ละคนได้รับ ไปดำเนินการแลกเปลี่ยนเพื่อขยายผลโครงการสร้างพลังเยาวชนตระหนักรู้ทางสิ่งแวดล้อมให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม โดยสังเกตได้จากผลงานโครงการที่เยาวชนสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อนำเสนอให้กับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และพัฒนาโครงการแลกเปลี่ยนกันในประเด็นสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เป็นผลลัพธ์ (outcome) ที่ทางโครงการได้เห็นจากการสื่อสารร่วมกันของกลุ่มเยาวชน

ทั้งนี้ กระบวนการเป็นไปอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในรูปแบบสื่อหรือกิจกรรมค่ายอบรมการเรียนรู้ที่มีมิติความหลากหลาย เช่น ติดตั้งอาวุธชุดความรู้ การศึกษาแลกเปลี่ยนจากผู้มีประสบการณ์จริง และการได้พัฒนาทักษะจากโจทย์ที่ได้รับมอบหมาย สู่การคัดเลือกด้วยทักษะเฉพาะทาง ทำให้เห็นถึงขั้นตอนของการวางแผน และเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยเริ่มต้นจากปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบทางตรงกับกลุ่มเยาวชนทั้งในปัจจุบัน และอาจส่งผลกระทบยาว ทำให้เกิดโครงการเพื่อรวมเยาวชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมมาเข้าร่วมกิจกรรมค่ายที่เสริมสร้างทักษะ กระบวนการวิธีคิด ผ่านทางเทคนิคการสื่อสารเป็นหลัก เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยกัน จากนั้นคือการลงมือปฏิบัติจริงที่ได้ลองคิด ลองเรียนรู้และนำเสนอเป็นผลงานสร้างสรรค์ โดยในท้ายที่สุดก็เกิดเครือข่ายขยายผลการทำงานร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับเครือข่ายเยาวชนเอง หรือได้แลกเปลี่ยนกับวิทยากรและคนในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง สอดคล้องกับ Kaewchindoung (2018) ที่กล่าวว่า กิจกรรมค่ายมีลำดับขั้นตอนการทำงานที่สามารถไหลลื่นได้ตามความถนัด โจทย์ และกลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญหากทำงานกับกลุ่มเยาวชนกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความกล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก สะท้อนถึงการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

นอกจากนี้ Kaewthep and Louiyapong (2017) ศึกษาการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการสื่อสาร: แนวคิดและบทสังเคราะห์ โดยกล่าวว่า นวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในบริบทขององค์ประกอบการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร (sender) สาร (message) ช่องทางการสื่อสาร (channel) ผู้รับสาร (receiver) จะเห็นได้จากการดำเนินโครงการมีการพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้นำทางความคิด ส่งเสริมให้เป็นพลเมืองแห่งการเปลี่ยนแปลงที่พร้อมขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อมในมิติและมุมมองที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสะท้อนผ่านกลุ่มคนที่หลากหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญกลุ่มเยาวชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมค่ายร่วมกันตลอดระยะเวลา 7 เดือน ทำให้เยาวชนมีความคุ้นเคย และมีโอกาสได้ขยายเครือข่ายความร่วมมือในการทำโครงการร่วมกันระหว่างสถาบัน หรือมีการขยายผลขับเคลื่อนโครงการของตนเอง โดยสร้างเครือข่ายการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินโครงการที่สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้านการสื่อสาร เพื่อให้เยาวชนได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงเนื้อหา และการสร้างเครือข่ายนำไปสู่การหาช่องทางในการสนับสนุนงบประมาณ

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการทำงานในโครงการวิจัยครั้งนี้ เป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการพัฒนาแนวคิดและการทำงานของเยาวชนโดยกระบวนการใช้สื่อค่าย โดยเป็นการฝึกอบรมให้เกิดการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชน จากนั้นเยาวชนจะนำเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้รับไปผสมผสาน

กับความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ เพื่อสร้างให้เกิดโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่วนใหญ่เยาวชนจะเลือกกระบวนการทำงานโดยการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ เนื่องจากมีเป้าหมายให้เกิดความยั่งยืนในการทำโครงการ

ข้อเสนอแนะ

เชิงวิชาการ สามารถนำไปต่อยอดในเชิงการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเมื่อสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ และยังสามารถนำผลงานวิจัยไปสร้างเป็นโจทย์ในการทำวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง

เชิงวิชาชีพ สามารถนำไปปรับใช้ในการสร้างความตระหนักรู้ในการทำงาน และในองค์กรวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทักษะและกระบวนการ ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเด็นสิ่งแวดล้อม และเพิ่มบุคลากรสื่อสารมวลชนรุ่นใหม่จากทุกสาขาวิชา ให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อมผ่านมุมมองมิติวิชาการงานวิจัยในองค์กรอย่างยั่งยืน

เชิงอนาคต สามารถเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มเยาวชนในหลายระดับเพิ่มมากขึ้น จากการเชื่อมโยงเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายบริบท เพื่อให้กลุ่มเยาวชนรุ่นแรกนั้นได้เป็นที่เล็งและกำลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้เกิด Conference of Youth (COY) ขึ้นในประเทศไทย สร้างให้เกิดประเด็นเสนอต่อรัฐบาลไทยเพื่อนำเข้าสู่เวทีการนำเสนอในการประชุม COP ครั้งต่อไป

References

Child and Youth Development Committee of Nation. (2018). Phān phatthanā dek læ yaowachon hæng chāt chabap thī sōng Phō.Sō. sōngphanhārōihoksip sōngphanhārōihoksipsī [National Child and Youth Development Plan No. 2, 2017-2021]. Retrieved May 19, 2022, from http://tpso4.m-society.go.th/images/DatabaseTPSO4/News_TPSO/Advertise/2562/PlanChilden2560-2564.pdf

Energy Policy and Planning Office, Ministry of Energy. (2016, February 20). Krop ‘anusanya Sahaprachāchāt (UNFCCC) [United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)]. Retrieved May 19, 2022, from <http://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/climatechange/unitednation/unfccc>

- Jiramtatorn, Y., Kongkakate, K., Jamjumrus, J., Baoneard, S., & Siriwong, P. (2016). *Kānhai khwām māi thī mā khōng khwām māi læ kāndō noēn kitčhakam khwām rāpphit chōp tō sangkhom khōng nakriān chāi rak chāi rōngriān thawithaphisek Krung Thep Maha Nakhōn* [The construct meanings and the initiative of corporate social responsibility (CSR) among gay students at Taweethapisek School, Bangkok]. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 298-310.
- Kaewchindoung, S. (2018). *Kānwičhai rū'ang prasitthiphāp kānchat kitčhakam khāi yaowachon singwætlōm nai rāiwichā singwætlōm suksā phū'a būranākān wichākān kē chumchon mahāwitthayalai rāčhaphat Phra Nakhōn* (Rāingān kānwičhai) [Management of environmental academic youth camp activities under the subject of environmental study, academic services provided by Phranakhon Rajabhat University (Research report)]. Bangkok: Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University.
- Kaewthep, K. (2009). *Su' lek lek thī nāchāi nai ngān phatthana* [Types of media for development]. Bangkok: Parbpim.
- Kaewthep, K., & Louiyapong, K. (2017). *Kānchāi prayōt čhāk ngānwičhai duāi khru'angmū' kānsu'sān: Næōkhīt læ bot sangkhro* [Communication tools research utilization: The synthesis]. Nonthaburi: The Thailand Research Fund.
- Krishnasuvarna, A. (2018). *Kānphatthana krabūānkān riānrū dān kān plānplāng saphāp phūmi'akāt radap yaowachon phū'anām pai sū kānsāng khru'akhāi phalang yaowachon tranak rū* (Rāingān kānwičhai) [The development of youth learning process on climate change leading to youth awareness networking (Research report)]. Bangkok: Thailand Science Research and Innovation together with Department of Environmental Quality Promotion.
- Puksawadde, A. (2021). *Nawattakam kānsu'sān bæp mī suān rūām* [Innovation of participatory communication]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sujar, A. (2019). *Kānsu'sān bæp mī suān rūām phū'a kānchatkān kānthōngthīeo chumchon čhāk tonthun thāng watthanatham khōng tambon tonpao 'amphæ'san kā phāng changwat Chiāng Mai* [Participatory communication to manage community tourism by Local Cultural Capital of Ton Pao Town, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province] (Master's thesis, Chiang Mai University).
- Tufte, T., & Mefalopulos, P. (2009). *Participatory communication: A practical guide*. Washington, D.C.: The World Bank.